

Gäller för: VO1 Barn BUP och Kvinna

Innehållsansvar: Josefine Hätting, (josos), Enhetschef

Godkänd av: Marie Hufvudsson, (marjo100), Verksamhetschef

Giltig från: 2026-05-11

Giltig till: 2028-05-31

Celiaki hos barn och ungdomar – diagnostik och uppföljning

Revideringar i denna version

Förlängt giltighetstiden.

Syfte

Riktlinje för diagnostik och uppföljning vid celiaki.

Lokala rutiner för förstabesök och återbesök.

Arbetsbeskrivning

För bakgrund, utredning, diagnostik, behandling och uppföljning, se [Nationellt vårdprogram för celiaki](#)

Obs! Man har tagit bort tidigare obligatorisk kontroll av HLA DQ2/DQ8 vid celiakidiagnos baserad endast på 10-faldigt förhöjda transglutaminantikroppar i det nya vårdprogrammet!

Det nya vårdprogrammet är gemensamt för barn och vuxna.

Register

Det finns ett nationellt register för celiaki hos barn och ungdomar i Sverige där alla nydiagnostiserade läggs in efter godkännande från vårdnadshavare. Anmälningssblankett till registret finns i mappen ”Startkit för nybesök celiaki” på ssk-expeditionerna på mottagningarna. Ansvarig på SkaS för att lägga in data i registret är sekreterare Marie Billman i Skövde.

Checklista vid celiakidiagnos

- Diagnosen sätts i enlighet med vårdprogrammet och i samråd med gastrokollega
- Informera patient och föräldrar om bakgrund och behandling enligt vårdprogrammet.
- Plastmapp ”Startkit för nybesök celiaki” finns på mottagningsexpeditionerna och innehåller patientinformation från SkaS, en folder från celiakiförbundet, föräldrainformation om nationella celiakiregistret samt anmälningsblankett till celiakiregistret. Fyll i registerblanketten och skicka till registeransvarig sekreterare Marie Billman i Skövde. OBS! Registerblanketten är ännu inte anpassad efter de nya diagnoskriterierna och har en kolumn som ska fyllas i vid uppföljning ett år efter diagnos. Denna kolumn behöver som regel inte längre fyllas i.
- Eventuella prover utifrån anamnes och klinisk bild (thyroidea, ASAT, ALAT, blodstatus, järnstatus t.ex.)
- Sätt diagnos K90.0
- Blå lapp till dietist för snar kontakt (inom 2 - 3 veckor) för information och, om patienten är under 16 år, administrering av kontantbidrag för glutenfria produkter.
- Planera uppföljande återbesök till läkare om (6) -12 månader med kontroll av transglutaminasantikroppar inför besöket, samboka med dietist.
- Skriv intyg om specialkost till skolan, ska vara giltigt under resten av skoltiden dvs gäller tillsvidare och ska ej behöva förnyas från oss.

Checklista vid återbesök

1. Klinisk avstämning; symtomlindring efter introduktion av glutenfri kost?
2. Kontroll av tillväxt och pubertetsutveckling.
3. Följsamhet till glutenfri diet?
4. Åldersanpassad information till föräldrar och patient.
5. Provtagning för transglutaminasantikroppar rekommenderas fram till normalisering (normaliseras inom 1-2 år för de flesta patienter som håller glutenfri diet), vid pubertet (approximeras till 11 års ålder), inför överföring till vuxenvård och vid symptom. TSH kontrolleras vid pubertet, inför överföring till vuxenvård och vid andra symptom på sköldkörtelsjukdom, t ex påverkad tillväxt, eftersom det är en av de vanligaste komplikationerna vid behandlad celiaki. Annan provtagning genomförs beroende på sjukdomsbild och tidigare patologiska prover.
6. Planera uppföljning enligt följande:
 - **Blå lapp för uppföljning av dietist** per telefon eller mitt vårdmöte om ett år. Dietist ger information och rådgivning om glutenfri kost samt bedömer följsamhet till kosten. Hen förnyar även kontantbidrag till glutenfri kost för patienter upp till 16 års ålder. I samband med att patienten kallas till dietistkontakt skickas i god tid ett standardbrev som finns i Melior till hemmet med önskemål om längd- och viktkontroll i skolan eller på BVC. Tillväxtkurva läggs till dietist och vidarebefodras sedan till läkare som patienten har träffat tidigare eller den som ersätter denna läkare. Om det i samband med dietistbesöket framkommer behov av läkarbesök, bokas ett sådant i samråd med läkare, företrädesvis samma läkare som tidigare handlagt patienten. Vid dietistkontakt vid 10 års ålder skriver dietist blå lapp för prover om ett år (transglutaminasantikroppar och TSH). Provsvar till läkare som patienten träffat tidigare. I andra hand till gastroläkare i Lidköping resp Skövde.
 - Kryssa i rutan för Gastro samt skriv ”celiaki” som besöksorsak på planeringsunderlaget för återbesök, dietistkontakt eller provtagning. (Fyller man själv i ELVIS skriver man ”celiaki” i fältet ”kommentar för tidbok och planeringslista”.)

OBS! En läkare som har handlagt celiakipatienter på mottagningen kommer senare få tillväxtuppgifter från skolan på dessa patienter för bedömning. Man ska då bedöma om tillväxten är normal. Vid avplanande tillväxt bokas uppföljning på barnmottagningen. Om patienten har gått in i pubertetsspurt bokas tid för kontroll av transglutaminasantikroppar och TSH enligt ovan.

Vid överföring till vuxenvård

När patienten är cirka 16 år, skriver dietist en blå lapp för avslutande besök till läkare. Om patientens tidigare läkare ej är i tjänst, bokas patient till ST-A. Inför besöket kontrolleras TSH och transglutaminasantikroppar.

- Sammanfattande återbesök med kontroll av transglutaminasantikroppar, TSH, genomgång av sjukdomsförlopp samt avstämning av att patienten är välinformerad om tillståndet.
- Remiss till vårdcentral för kännedom.

För fördjupning, se [Riktlinjer för nutritionsbehandling vid celiaki](#)

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: VO1 Barn BUP och Kvinna

Innehållsansvar: Josefine Hätting, (josos), Enhetschef

Godkänd av: Marie Hufvudsson, (marjo100), Verksamhetschef

Dokument-ID: SKAS9699-1702881381-40

Version: 9.0

Giltig från: 2026-05-11

Giltig till: 2028-05-31